

פְּרָק א

שוב לספרית הקסם!

האם הספרייה מוזרה? שָׁמֹן מהלולת
הצדיק. אֲנַחְנוּ מְנַסִּים לִפְגֹּשׁ אֶת הַרְמָב"ם.

הִיָּה זֶה יוֹם חֲרָפִי. הַרוּחַ שָׁרָקָה בְּאָזְנִי כְּשֶׁצָּעַדְתִּי מִבֵּית הַסֵּפֶר
הַבֵּיתָה בִּיחַד עִם חֲבֵרֵי אֱלִיסָף. קִפְצָתִי לִי עַל הָאֲבָנִים שֶׁבְּצַדִּי
הַמְדַרְכָּה וְהַתִּיק הַתְּנַדְנַד עַל גְּבִי מִצַּד אֶל צֵד. אֱלִיסָף הֵלֵךְ לְיָדֵי,
כִּשְׁהוּא מְסַתְּכֵל מְדֵי פַעַם לְצַדְדִים.

"תִּגִּיד, אֹרִי, לֹא נִרְאִית לְךָ מוּזָרָה, הַסֵּפֶרִיָּה הַזֹּאת?" שָׁאַל
פֶּתְאִם אֱלִיסָף, כְּשֶׁעֲבַרְנוּ לְיַד הַסֵּפֶרִיָּה בְּמִרְכֵּז הַמוֹשָׁב, סִפְרִית כָּפֹר
רְמוֹנִים.

"לָמָּה מוּזָרָה?" הִתְמַמְתִּי.

"אֲנִי יוֹדֵעַ? אֵיפֹה רְאִית סֵפֶרִיָּה כְּזֹאת גְּדוֹלָה, וְתָמִיד הִיא
סְגוּרָה?" מָשַׁךְ אֱלִיסָף בְּכַתְפִּיו.

"לָמָּה נִרְאָה לְךָ שֶׁהִיא סְגוּרָה? מִרְ אֶהְרֹנִי הַסֵּפֶרֶן בְּפָנִים, וְהוּא

פּוֹתַח לְכָל מִי שֶׁמְקִיֵּשׁ בְּדַלְתוֹ. יֵשׁ שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד סִפְרִים", אָמְרָתִי אֲנִי.

"רַק פַּעַם אַחַת בַּחַיִּים הֵייתִי שָׁם", אָמַר אֱלִיסָף, "וְתֵאמְרִי לִי - מִפְּחִיד שָׁם. הַכָּל מְלַכְלֵךְ, מְלֵא אַבְקָה, טוֹרִים אַרְכִּים שֶׁל סִפְרִים... אַתָּה מְקַבֵּל סַחְרֵחַרְת רַק מְלַרְאוֹת אוֹתָם... הַכָּל אֶפְלוּלִי כְּזֶה..."

"אֲנִי דוֹקָא הֵייתִי שָׁם כַּמָּה פַּעַמִּים", אָמְרָתִי בְּגֵאוּהָ, "מְקוֹם נַחְמָד".

אֱלִיסָף לֹא עָנָה, אֲבָל אֲנִי יָדַעְתִּי שְׁאֵם לוֹמַר אֶת הָאִמָּת, אֱלִיסָף בַּעֲצוּמוֹ אִינוֹ יוֹדֵעַ עַד כַּמָּה הוּא צוֹדֵק!... הֲרִי הַסִּפְרִיָּה הַזֹּאת הַפְּחִידָה גַּם אוֹתִי בְּעֵבֶר עַד מוֹת. הֵייתִי שׁוֹמֵעַ מִמֶּנָּה קוֹלוֹת מוֹזְרִים בְּכָל מִינֵי שְׁפוֹת, וְזֶה אֶפְלוּ כִּשְׁהִיא הֵיִתָּה רִיקָה לְגַמְרִי, וְרַק הַסִּפְרָן הַזֶּקֶן הָיָה בְּתוֹכָהּ. בְּהַמְשָׁךְ גְּלִיתִי, בִּיחַד עִם אַחוֹתִי יָעַל, שֶׁבְּדֶרֶךְ פְּלֵאִית כְּלָשְׁהִי, הַסִּפְרִיָּה מְסַגֵּלֶת לְשֵׁאֵב וּלְהַעֲבִיר אוֹתָךְ אֶל הָעֵבֶר, וְכָךְ אַתָּה יָכוֹל לְהַפְגִּישׁ עִם מַחְבְּרֵי סִפְרִים אוֹ עִם אַרְוֵעִים שְׁמֵתֶאֱרִים בָּהֶם. אַחֲרֵי שֶׁגִּלְּנוּ אֶת זֶה נִפְגַּשְׁנוּ בַּעֲצוּמֵנוּ עִם הָרַב שְׁאוּל יִשְׂרָאֵלִי, שֶׁנִּפְטָר כְּבָר מִזְמָן, דִּבְרָנוּ אִתּוֹ, וְעֵבְרָנוּ אִתּוֹ כַּמָּה חַוִּיּוֹת מְסַעִירוֹת (עַל הַהֲרַפְתָּקָאוֹת שֶׁעֲבָרוּ עָלֵינוּ שָׁם, אֶפְשָׁר לְקַרֵּא בְּסִפְרָךְ "אֶל עַמּוּד הַיְמִינִי"). בְּכָל אִפְסוֹ, הַסִּפְרָן הַזֶּקֶן, מֵר אֶהְרֹנִי, הַזֶּהִיר אוֹתָנוּ שֶׁהַקֶּסֶם שֶׁבַּסִּפְרִיָּה הוּא סוּדִי, וְאֶסוּר לָנוּ לְדַבֵּר עָלָיו עִם אֶף אֶחָד אַחֵר - וְלָכֵן לֹא אָמְרָתִי לְאֱלִיסָף כְּלוּם.

הַתְּקַדְמָנוּ בַּשְּׂתִיקָה, עַד שֶׁהַגַּעְנוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל אֱלִיסָף, נִפְרָדְנוּ, וְאֲנִי הַמְשַׁכְתִּי הַבֵּיתָהּ.

"י-ע-ל! אֵיפֹה אַתָּה?" צָעַקְתִּי מִיַּד אַחֲרֵי שֶׁהִשְׁלַכְתִּי אֶת הַתִּיקָה בַּפְּנֵהּ.

יָעַל, כְּרָגִיל, הֵיִתָּה שְׁקוּעָה בְּקִרְיַאת סִפְרָךְ. "מָה אַתָּה אוֹמְרָת?" הִפְרַעְתִּי לָהּ, "לֹא הִגִּיעַ הַזְמָן לְבַקֵּר בַּסִּפְרִיָּה? אוֹלַי בְּמִקּוֹם לְקַרֵּא עוֹד אֵיזָה סִפְרָךְ, נַעֲשֵׂה לָנוּ שׁוֹב טִיּוֹל בְּזִמָּן, כְּמוֹ אֲזוֹ?"

"טִיּוֹל בְּזִמָּן?" אָמְרָה יָעַל בְּחֶסֶר רַכּוּז, וְאֲזוּ בְּבַת אַחַת סִגְרָה אֶת הַסִּפְרָךְ, קִפְצָה עַל רַגְלֶיהָ, וְקָרָאָה בְּהִתְלַהֲבוּת: "כֵּן! בְּטַח שֶׁכְּדֹאִי! זֶה הֵיָה כָּךְ מְעַנִּין הַמַּסַּע הַהוּא שֶׁעָשִׂינוּ עִם הָרַב שְׁאוּל יִשְׂרָאֵלִי! קְדִימָה, בּוֹא נִנְסֶה אֶת זֶה עוֹד פַּעַם! אֲנִי רַק מְקוּוֹה שֶׁלֹּא נִקְלַע, כְּמוֹ אֲזוֹ, לְאֵיזָה בֵּית כְּלָא אוֹ לְעַצוּמוֹ שֶׁל קָרַב..."

"דוֹקָא לְהַפְדֵּי!" - אָמְרָתִי, בְּעוֹדִי קוֹפֵץ מִרְגֵּל אֶל רַגְלֵי הַתְּרַגְּשׁוֹת - "הַלְוֹאִי שְׁנִגִּיעַ לְאַרְוֵעִים כְּאַלְהָהּ. זֶה יְהִיָה הַכִּי כִּיָּי!"

אֲכַלְתִּי מִשְׁהוּ בְּחַפְזוֹן, וְתוֹךְ חֲמֵשׁ דְּקוֹת הֵייתִי מוֹכֵן לִיצִיאָהּ. "אִמָּא, אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לְסִפְרִיָּה!" צָעַקְתִּי.

"לְסִפְרִיָּה?" הַתְּפַלְאָה אִמָּא, "יֵשׁ לָכֶם שְׁעוּרֵי בֵּית מִיְחָדִים, שֶׁבְּשִׁבְלֵם אַתֶּם צְרִיכִים סִפְרִים, אוֹ מִשְׁהוּ כְּזֶה?"

"לֹא... אֲנַחְנוּ מִתְכַּנְנִים לְפַגֵּשׁ שָׁם מִיִּשְׁהוּ... עֲנִיתִי, וּבְלִבִּי חֲשַׁבְתִּי - כֵּן, אֲנִי מְאֹד רוֹצֶה לְפַגֵּשׁ שָׁם מִיִּשְׁהוּ - אֲבָל אֲנִי בַּעֲצוּמֵי עוֹד לֹא יוֹדֵעַ אֶת מִי..."

מִשְׁכַּחְתִּי אֶת יָעַל בְּיָדָהּ וּפְתַחְנוּ שְׁנֵינוּ בְּרִיצָהּ. לֹא הַתְּחַשֵּׁק לִי שֶׁאִמָּא תַחְקֹר יוֹתֵר, וְתִנְסֶה לְהַבִּין מִי הוּא זֶה, שֶׁקָּבַע אֶתְנוּ מִפְּגָשׁ דוֹקָא בַּסִּפְרִיָּה הַגְּדוּלָה שֶׁל סִפְרֵי הַקֶּדֶשׁ וְהַעֲיוֹן.

לא הספקנו להתרחק מהבית יותר מכמה צעדים, ולפתע שמענו קריאה: "יעל, צדיקה, נשמע טובה, מה שלומך?" מעבר לסיבוב הופיעה חברתה של יעל, ובקדה שני ספרים ומחברת. "אה, שלום, אסתר... מה נשמע?" ענתה יעל בהסוס.

"ישתבח שמו, הכל טוב, שבח לא-ל ולצדיקים הטוהורים," ענתה אסתר, ופנתה אלי: "אתה יודע איזו אחות צדיקה יש לך? חכמה, בעלת חסד... יעל, כפרה עליך, אולי בא לך לעשות אתי את שעורי הבית בהלכה? את יודעת, כל ההלכות האלו, מה שכתבו לנו הרבנים - זה ממש קשה! אני קוראת פעם ועוד פעם, ולא מצליחה להבין. זה כאלה דברים חכמים, שזה לא מתאים למישהי קטנה כמוני. אבל את, עם כל השכל שלך, בטח כן מבינה את זה... אולי תעזרי לי קצת?"

יעל היתה נבוכה מכל דברי השבח, ונראה לי שהדבר האחרון שהיא רצתה באותו רגע זה לשבת במשך שעה מול מישהי, שקוראת לה כל הזמן "צדיקה", "נשמע טובה", "בעלת חסד" או שאר דברי שבח והלל...

אסתר לא שמה לב למבוכה של יעל. היא נעמדה לידינו והתחילה לפטפט: "את חיבת לשמע, יעל, איזו זכות מיחדת היתה לי אתמול! אמא שלי, צדיקה שכמוה, מקפידה תמיד להשתתף בכל הלולה של צדיק, בתפלות מיחדות ובכל מיני מצוות. אתמול הלכתי איתה להלולה של הצדיק רבי מרדכי הכהן, זכותו תגן עלינו. אוהו, איזו אורה היתה שם! איזו קדשה! ואל תשאלי מה ספרו שם, אילו מופתים שהרב מרדכי הכהן חולל בחייו - ואפלו אחרי

פטירתו מן העולם! היה שם רב... הנכד של הצדיק... והוא ברוך אותנו. ממש הרגשתי כמו זרם של ברכה עובר לי על הראש. הוא חלק לנו גם שמן לברכה, ובקש מהנשים שבקהל להדליק עם השמן הזה נרות שבת. אני, אין לי כבר סבלנות עד שתגיע שבת, ואני אדליק נר עם השמן הזה! וואו, הלואי שהייתי פוגשת את הצדיק הזה בעצמי!"

"תגידי, אסתר" - יעל הצליחה סוף סוף להשחיל כמה מלים -

"הרב הזה, רבי מרדכי הכהן, הוא כתב איזה ספר?"
"מאיפה שאני אדע?" אמרה אסתר, "אני לא זכיתי להיות כמוך - חכמה, צדיקה, תלמידת חכמים אמיתית. לא נראה לי שהייתי מבינה משהו, אבל את השמן של הנכד שלו אני בטח אדליק..."
"לא, לא, גם אני בטח לא אבין ספר של רב צדיק ומקבל. סתם שאלתי. את יודעת, לפעמים דרך הספר אפשר לפגוש גם את המחבר... איי!!" צווחה פתאם יעל, "אורי, מה אתה עושה?!"
"אוי, סליחה... אמרתי בקול תמים, והפסקתי מיד לדרך עליה. אבל יעל קלטה את הרמז והשתתקה. רק חסר לנו שהיתה מגלה את הסוד לאסתר! הרי הספרן הזהיר אותנו לא לגלות לאף אחד!
"אסתר, אפשר שנעבד על שעורי הבית אחר כך? פשוט, אח שלי בקש ממני לעשות משהו בספריה של המושב..." - נסתה יעל לסיים את השיחה.

"בספריה של המושב?" התפלאה אסתר, "טוב, טוב, אשריכם. תלמדו משהו גם בשבילי, כפרה עליכם. אז מתי אני אבוא אליך?"
"בואי בשש. עד אז אנחנו אמורים לחזור", ענתה יעל.

לא חכיתי יותר, והתחלתי למשך בעדינות את יעל לכוון מרפז הכפר, אל הספרייה.

"אז את מי כדאי לפגש הפעם?" שאלתי בהתלהבות, אחרי שאסתר נעלמה מהעין.

"בוא נחשב..." - הססה יעל - "אולי את רבי מרדכי הכהן הנה,

שאסתר ספרה עליו?"

"אני בעד מישהו מכר יותר..." השבתי, "תארי לעצמך שנפגש

את הרמב"ם, למשל, או אולי את משה רבנו!"

התקרבנו לספרייה, ולפתע שמעתי את זה שוב! קולות של שיחה

עמומה נשמעו בברור, ואז - שקט. עצרתי לרגע כדי להקשיב, קול

של שאיבה בקע מתוך הספרייה, ושוב התרחשה דממה. התקרבנו

עוד קצת, וכמעט הגענו אל הדלת, ואז היא נפתחה בבת אחת,

ועמדנו פנים מול פנים עם האיש המשונה ביותר שראיתי אי פעם.

הוא לבש חלצה בצבע ורד זרחני, מלכלכת כלה בכתמי צבע בכל

הצבעים. מעליה היה משובך סרבל בצבע צהב לימוני, מלכלך גם

הוא. שערו של האיש היה ארוך כמו שער של אשה, אבל פרוע

ונפוח, ועל ראשו חבש כובע נמוך משונה, מעקם לצד אחד. הוא

הסתכל עלינו במבט מבלבב, אבל נראה כאלו הוא מסתכל דרכנו,

ובעצם בוהה באויר. הוא לא התייחס אלינו ופנה ללכת לדרכו.

הדלת חזרה ונטרקה.

"האם יכול להיות שגם הוא הגיע לפה כדי לחפש תקופות

אחרות?" לחשתי ליעל.

"אני לא יודעת, אבל לא אתפלא אם הוא בעצמו שיך לאיזו

תקופה אחרת... "לחשה לי בחזרה.

צמרמרת עברה בי כשנעמדנו מול מקושי הנשר המוזר שעל הדלת. כבר ידענו שכדי להכנס יש להקיש במקושי, ואז יבוא הספרן ויפתח עבורנו את הדלת. לא, כבר מזמן לא פחדתי מהספרייה, אבל בהחלט חשתי רעד של התרגשות וסקרנות. את מי באמת נפגש הפעם?

"רק רגע!" קרא הספרן מר אהרוני, וקול צעדי, המלווה בנקישות מקל ההליכה על הרצפה, נשמע, כשהוא מתקרב אלינו. עוד רגע, הדלת נפתחה, והאיש עמד מולנו.

"הו, שלום לכם נערים חביבים. כבר זמן מה נפקד מקומכם מספרייתנו החשובה. כבר החליתי לחשש שמא ארע לכם דבר מה", אמר מר אהרוני בלשונו המליצית.

"שלום לך מר אהרוני", ענתה יעל בנימוס.

"איפה פה ספרי הרמב"ם?" שאלתי אני בקצור רוח.

"הרמב"ם... הו, הו, כן, מגדולי הדורות הוא היה. ספרים רבים הנחיל רבי משה בן מימון, וכאן בספרייה הקדשנו להם מקום נרחב. הנה כאן" - מר אהרוני הצביע במקלו לעבר אחד הארונות הארכים, שעליו היה שלט קטן: "רמב"ם ומפרשיו".

הפעם כבר לא שמתי לב לאפולולית ששררה במקום, ללכלוך ולאבק. בשתי קפיצות הגעתי אל הארון המדבר, ונאלצתי לחכות עוד רגע, עד שיעל הגיעה אליו גם היא. כבר ידענו מהפעם הקודמת, שאם פותחים ספר ומדפדפים בו, זה מעביר אותנו בפעלת שאיבה חזקה אל התקופה של המחבר.

"מוכנה?" שאלתי בהתרגשות כשאני מניח את ידי על אחד הספרים, ויעל ענתה לי בתנועת ראש חיובית, וצרפה את ידה לאותו ספר.

"אז קדימה - הכון הכן, צא!" לחשתי - ופתחתי את הספר.

אבל שום דבר לא קרה.

אוף! למה זה לא הצליח?

"אולי בחרת ספר לא מתאים?" לחשה יעל, "בוא ננסה ספר אחר".

פתחנו את הספר "משנה תורה", ואחר כך את "פרוש המשנה להרמב"ם" ואחר כך עוד ספר ועוד אחד - אפס! כלום! לא שאיבה, ולא טיסה במסלולי הזמן הנסתרים!

"מר אהרוני!" קראתי לעברו, "משהו קרה לספרייה?"

"חלילה וחס!" ענה הספרן בנחת ממקום מושבו, "הכל עובד כתקנו. מזמנים הנכם לקרא וללמוד ממייטב ספרי החכמה והתורה של עמנו. הן לך נועדה הספרייה. הלוא כן?"

"אבל השאיבה? והמעבר בזמן? ולפגש את גדולי הדורות?"

"נו, נו, בספרייה אתם יושבים. כאן שואבים ממעינות הנצח של עם ישראל. אדרבה, פתחו, למדו מהספרים והתחברו עם גדולינו וחכמינו דרך עולם הספר".

ידעתי שהוא מתמם. הרי כבר גלינו את סודה של הספרייה, וידענו שהיא מסגלת ממש להעביר אותנו מתקופה לתקופה. אבל

מה קרה לה פתאום?

בְּלִית בְּרָרָה הִנַּחְנוּ אֶת הַסְּפָרִים בְּמָקוֹם, וְחִזְרְנוּ הַבֵּיתָה מְאֻכְזָבִים
וְאֶפְלוּ קֶצֶת כּוֹעֵסִים. אוּף! לָמָּה תָּמִיד מְדַבֵּר הַסֵּפֶרן בְּמִסְתוּרִיּוֹת
כְּזֹאת? מָה עוֹד הוּא מְסִתִּיר מֵאֵתָנוּ?

פָּרֶק ב

הַיְכֻל

דְּמֵי חֲנֻכָּה עֲשִׂירִים. יַעַל מִקְשִׁיבָה
לְזַעֲקוֹת הָעֲנִיִּים. אֲנִי לֹא רוֹצֵה לְהִגְזִים.
לְפָחוֹת חֲמֻשָּׁה סִפְרֵי זָרְעִים.

עָבְרוּ מִסְפַּר יָמִים, וְהִגִּיעַ חַג הַחֲנֻכָּה. לְרַגְלֵי הַחַג בָּאוּ אֵלֵינוּ סִבָּא
וְסִבָּתָא לְבָקוֹר, וּבִיחַד אֵתָם הִדְלַקְנוּ נְרוֹת, שָׁרְנוּ מִשִּׁירֵי הַחַג, וְזָלְלָנוּ
לְבִיבוֹת.

בְּסִיּוּם הָעֶרֶב קָרָאָה סִבָּתָא לְיַעַל וְלִי לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיהָ. הִיא הִתְכּוֹפְפָה
אֶל הַתֵּיק שְׁלָה, שְׁלֶפָה מִמֶּנּוּ מַעֲטָפָה לְבִנָּה מְאֻרְכָת, וְהִגִּישָׁה אוֹתָהּ
לְשִׁנֵּינוּ בְּחִיוֵךְ רַחֵב: "הֵא לָכֶם, מִתּוֹקִים שְׁלִי, הִנֵּה לָכֶם דְּמֵי חֲנֻכָּה.
רַק תִּשְׁכִּילוּ תָּמִיד לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶסֶף בְּתַבּוּנָה, וּקְנוּ לָכֶם דְּבָרִים טוֹבִים
בְּאַמְת".

כְּשִׁפְתַּחְנוּ אֶת הַמַּעֲטָפָה, נִדְּהַמְנוּ לְרֹאוֹת שְׁבַתּוֹכָה נַח לוֹ שְׁטַר
אֲדָמָדָם שֶׁל מְאֵתִים שְׁקָלִים. מְאֵתִים שְׁקָלִים! הֲרֵי זֶה סָכוּם עֲצוּם!
מָה נַעֲשֶׂה בְּסָכוּם שְׁכַזָּה?

”נקנה כדור!” הצעתי.

”מה אני אמורה לעשות עם כדור?” - רטנה יעל - ”וְחוץ מְזֶה, יש לך כבר שנים. אם כבר, בוא נקנה איזה ספר!”

”ספר? לא נראה לי... אולי אופנים חדשים, במקום הישנים שכתב מתחילים להתפרק?” אמרתי.

”לאופנים זה לא יספיק” - ענתה יעל - ”אבל, רגע. אני יודעת!”

יעל קפצה ממקומה והלכה למטבח. לאחר דקה היא חזרה משם עם דף צבעוני, והתחילה להקריא מתוכו:

אחים יקרים, הקשיבו לזעקת העניים!
משפחות רבות בתוכנו סובלות מעני ומחסור!
אל תתנו לילדים לרעב ללחם!
בידכם הדבר! בואו והביאו את תרומותיכם!
מגבית הנקה מיחדת תתקיים במושבי המועצה על ידי הגברת
רחל בן שמעון מכפר רמונים.

”רחל בן שמעון? הרי זו אמא של אסתר!” אמרתי.

”נכון” - הנהנה יעל בראשה - ”אסתר ספרה לי הרבה פעמים על המצוות שאמא שלה עושה. נראה לי שהיא ממש מעריצה את אמא שלה. בכל אופן, אורי, מה אתה אומר, אולי נתת להם את הכסף שלנו? לנו הרי יש כל מה שצריך, ופה הם מבקשים תרומות לילדים, שאפילו אכל נורמלי אין להם בבית!”

”לא יודע...” הססתי, ”טוב... זאת אומרת כן... זו מצוה לתת, אבל מה אתנו? הרי קבלנו את הכסף הזה בשבילנו. לא?”

"ברור שקבלנו את הכסף בשבילנו, אבל אנחנו יכולים להחליט מה לעשות אתו, ואני אומרת - בוא נקנה בזה מצוה. או אתה יודע מה? בוא נעשה חצי חצי: מאה נקח לעצמנו ומאה נתתם לצדקה. הולך?"

שתקתי. מצד אחד ידעתי שיעל צודקת, ויש כאלה שצריכים את הכסף הזה הרבה יותר מאתנו, אבל מצד שני - היא מגזימה. קבלנו מתנה, אני חושב שמתר לנו להנות ממנה בעצמנו. לא צריך לתתם כל כך הרבה!

יעל ראתה שאני מהסס, ואז הלכה והביאה סדור. "תראה מה כתוב פה" - אמרה - "אלו דברים שאין להם שעור - הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים ותלמוד תורה'. ולמדנו בכתה שהפונה היא שיש מצוות שאין להן כמות. כמה שיותר - יותר טוב! ואחת מהן זו גמילות חסדים, כלומר - לעזור לאחרים. אז אפלו אם נתתם ממך הרבה, זה עדין לא מספיק, ותמיד אפשר לתת יותר".

"בואי נשאל את אבא מה הוא אומר", הצעתי.

נגשנו לאבא, שישב בסלון, ושאלנו אותו מה הוא אומר על הוכוח בינינו. אבא שמע את שני הצדדים, חיך ונשק את שנינו באהבה. "כל הכבוד לכם, ילדים, שאתם רוצים לתת מהכסף שלכם לצדקה. הלואי שכל ילד היה מתוכח וכוחים כאלה. אבל האמת, נראה לי שאת קצת מגזימה, יעל. לדעתי אפשר לתת עשירית, וזו עדין מתנה יפה לעניים".

אבא ראה שיעל לא כל כך מרצה מתשובתו. הוא שתק לרגע, והמשיך: "אתם יודעים מה, למה שלא ננצל את זה לעבודת חקר

קטנטנה? הרי הספקתם כבר להפיר קצת את הספרן שלנו, מר אהרוני. הוא יודע ממש הרבה. אני מציע שתשאלו אותו, והוא כבר יוכל לכוון אתכם לספר מתאים, שיענה לכם על השאלה".

"עבודת חקר?" אמרתי ליעל, אחרי שיצאנו מהבית, "נדמה לי שמי שקצת מגזים זה אבא... אבל בכל זאת ננסה. אולי נראה איזה ספר מעניין על הנושא הזה?"

"כן, זה היה ממש מדהים לראות כמה ספרים בכלל יש על כל דבר. הספרייה שלנו היא ענקית! אף פעם לא ידעתי שיש כל כך הרבה ספרים על תורה והלכה וכל זה..." הסכימה יעל.

הפעם כבר לא צפיתי למעברים בזמן. הבנתי שיש איזו בעיה שלא עלינו עליה, ואולי רק בעתיד נבין באמת מה הסוד של הספרייה הזאת. בכל אופן, היה משהו מוזר במפגש עם הספרן, שהוא מצד אחד אדם די קשוח וקפדן, ומצד שני גם חביב והרפתקן, ותהיתי אם באמת הוא יוכל לכוון אותנו. קויתי שנמצא תשובה במהירות, ונוכל להראות לאבא שאפשר לסמוך עלינו בעבודת החקר הזאת שלו.

"מר אהרוני", פנתה יעל, לאחר שהוא פתח לנו את הדלת, "אנחנו צריכים לברר כמה כסף ראוי ורצוי לתת לצדקה. יש לך בבקשה איזה ספר שיענה לנו על השאלה הזאת?"

"בודאי, בודאי", ענה הספרן בנחת, "הלוא שאלה גדולה היא זו, ורבים עסקו בה. אבל מדוע שלא תתחילו לעסוק בנושא מהרמב"ם, בספרו 'משנה תורה'? הרי לכם - גשו לשם" - הוא הצביע במקלו - "פתחו את הרמב"ם בהלכות מתנות עניים ושם תמצאו תשובה". "אבל אני רואה שם ארון שלם מלא ספרים! איך נמצא את

ההלכות האלה שאמרת? "שאלתי במבוכה.

"כל אלו הם ספרי הרמב"ם השונים, שיצאו בכמה וכמה מהדורות והוצאות שונות. אל דאגה, פתחו את הפרך שנקרא 'זרעים', ושם תמצאו את מבקשכם", הסביר הספרן.

הרגשתי שעדין אני לא בדיוק מבין מה לחפש, ושהסבר לא היה ברור בכלל (ומה זה בכלל: 'מהדורות' ו'הוצאות'?), אבל סמנתי ליעל, שפשוט נגש לשם ונסתדר בעצמנו.

עמדנו מול ארון ענק מלא בספרים. חפשנו בעינינו ספר שכתוב עליו 'זרעים', ומחר מאד מצאתי לפחות חמשה כאלה. גם יעל מצאה עוד כמה אחרים.

"אז פשוט ננסה אותם אחד אחד..." אמרה יעל, תוך שהיא שולפת אחד מהספרים, בעל כריכה בצבע חום אדמדם. קרבתתי אלי את הספר שיעל החזיקה ופתחתי אותו.

והפעם זה קרה!

קולות של שאיבה חזקה מלאו לי את האזניים! הכל הסתובב מסביבנו - הספרייה, הספרן, השלחנות, הכל הסתחרר במעגלים מעגלים. יעל ואני נשאבנו כלפי מעלה ורחפנו מעל כל המערבלת הזאת. הפעם לא נבהלנו, כי כבר התחלנו להפיר את סוד הספרייה, אבל לאן נגיע? לא היה לנו שום משג.

תוך שניות אחדות נחתנו בחצר מרצפת אבן, בסמוך לבית פשוט בן שתי קומות.

פרק ג

הרב והרבנית

הרמב"ם אינו דומה לעצמו. לתת לפי מה שיש. יש לנו מצנה. רבנית שקונה אלפי חבילות בלי כסף.

איכשהו לא צפיתי שזה יקרה - אבל האם באמת הגענו למפגש עם הרמב"ם? האם נזכה לראות עכשו את רבי משה בן מימון, אותו רב גדול ומפרסם שחי לפני יותר משמונה מאות שנים? האם תזרנו רחוק כל כך בזמן? מעגין גם באיזו שפה דברו באותה תקופה!

עוד אנחנו עומדים מבבלים, הופיע לפתע ילד מצדה השני של החצר. חשבתי שאולי הוא ירתע מהופעתם של הזרים במקום, אבל הוא לא התפלא כלל, אלא התקרב אלינו ושאל בעברית רגילה: "שלום, אתם מחפשים את סבתא שלי?"

"את סבתא שלך?" - התפלאה יעל - "לא, לא, נראה לי שאת סבא שלך אנחנו מחפשים".

"בבקשה. הוא כאן למטה", הצביע הילד על גרם מדרגות קצר.

הוא ירד לפנינו ופתח לנו דלת, דרפה נכנסים מהחצר אל הקומה הראשונה.

נכנסנו אחרי הילד לתוך חדר. האמת, קצת קשה לקרא לזה חדר, כי בעצם המקום היה דומה יותר לספריה מאשר לחדר בבית מגורים... סביב החדר היו ארונות ארונות עמוסים בספרים. בקצה החדר עמד שלחן פשוט, ומאחוריו ישב על הספסל בשיבה מזרחית...

הרמב"ם!

כן, זהו האיש בכבודו ובעצמו! הוא התגלה לנו כאיש מאיר פנים, בעל זקן, מרכיב משקפים וחובש כפה שחורה.

הוא הרים את עיניו מהספר שלפניו, ופנה אל הילד שנכנס לפנינו: "השלום עליך, אדון עפר. בוא בוא, הכנס". ואז הסתכל גם עלינו, חיד ואמר: "וברוכים גם אתם, חברי של עפר. כיצד שלומכם?" חייכתי במבוכה ואמרתי: "שלום, שלום, כבוד הרב. זה... זה פעם ראשונה שאנחנו כאן".

"שמחה היא לנו באורחים חשובים שכמותכם", נענע הרב בראשו. הוא הסתכל בשעון, ואמר: "מחילה מכבודכם, אורחים חביבים, אמנם רק עתה הגעתם, אבל כעת שעת המנחה היא! צריך אני ללכת לתפלה ולמסר שעור אחריה. מזמנים אתם לבוא עמי, או שתשובו אלי עוד מעט".

מיד אחר כך קם הרמב"ם ממקומו, חבש כובע ויצא מהחדר - ואנחנו אחריו.

עלינו במדרגות והגענו לחצר שלפני הבית. שם עמדה אשה שנראתה כבעלת הבית, כנראה אשתו של הרב. היא עצרה אותו

לרגע והתחילה לספר לו משהו. נעמדנו והקשבנו לשיחתם.

"ברוך השם, ההכנות לקמחא דפיסחא ממש בעצומן", אמרה לו, "כבר הכנו יותר מאלפים מנות לחלוקה לנזקקים לקראת חג הפסח,

אבל - זהו! נגמר כל התקציב, ועדין יש לנו בקושי עצום!"

"אנחנו עושים מה שאפשר" - ענה לה הרב - "הרי כבר למדנו בגמרא שלא נותנים לצדקה יותר מחמישית מהנכסים שלנו. אולי טפה יותר עוד אפשר, אבל לא צריך לרוקן את כל מה שיש לנו. אשת חיל שכמוך, אני בטוח שכבר גיסת כל עזרה כספית אפשרית גם מאנשים אחרים, גם מהעירייה, גם מהמדינה, מכל מי שיכול לעזור! השם יעזר לעניים שימצאו את פונדסתם".

דחפתי מרפק בצלעות של יעל, ולחשתי לה: "את רואה! הרמב"ם בעצמו אומר שלא צריך להגזים בנתינת הצדקה!"

אבל הרבנית התעקשה ואמרה: "הרי כתוב: 'אלו דברים שאין להם שעור: ...גמילות חסדים'?"

הפעם היה זה המרפק של יעל שנדחף בצלעותי...

"טוב, נו, אין הכוונה שנתן לעני כל מה שיש לנו, אלא שנעזר לו במעשים, בעזרה, במלה טובה - עד בלי די. ואת זה, ברכה, הרי את עושה בהרחבה ובטוב לכב!"

הרמב"ם מהר לסיים את השיחה כדי להספיק להגיע לבית הפנסת בזמן. עפר יצא ביחד אתו, ואני התכוונתי להמשיך אחריו, אבל יעל משכה אותי ולחשה באזני בהגיון: "בזמן שלנו הרי כבר התפללנו. עד שהרמב"ם יחזר מהתפלה, בוא נדבר קצת עם הרבנית. היא נראית לי דמות ששזה להפגש אתה גם בפני עצמה. שמעת מה היא אמרה?"

יש לנו פה בארץ שלנו?"

"אההמ... לא יודע", גמגמתי.

"זה לא יאמן כמה! יש כאלה שממש אין להם אכל. פשוט רעבים! ובגדים חדשים - מי יכול לחשב על זה בכלל? וקטנות לילדים? זה כבר לגמרי חלום רחוק בשבילם. אתה רואה לפעמים בתים... זה בתים? חרבות! אתה לא מאמין שאדם יכול להיות בבית כזה! אדם, הבית שלו מלא, הוא לא מאמין שיכול להיות עני עד כדי כך..." הרבנית דברה במהירות, ותוך כדי כך יצאה מהחצר ואנחנו אחריה. אפשר היה לראות שהיא ממש מצטערת וכואבת את הפאב של העניים.

במרחק קצר מהבית היה מבנה גדול, שנראה כמו בית ספר. הרבנית אצה רצה פנימה, וסמנה לנו להכנס גם כן.

הסתכלתי מסביב, ושוב הפתעתי. הכל נראה ממש מתאים לדור שלנו: הבנין החדש והיפה, הבגדים של האנשים מסביב, הספרים. איד זה יכול להיות שכך נראה בית ספר בזמן הרמב"ם?

הרבנית הנמרצת לא הניחה לנו זמן רב לחשב, ומיד הכניסה אותנו לתוך אולם גדול. שם עמד הר ענק של חבילות מצות, עוד הר של ארגזים עם בקבוקי יין, ועוד ערמות ערמות של כל מיני ארגזים, שקיות וחבילות. בין כל הערמות האלה הסתובבו כמה אנשים, נשים וילדים שסיעו באריזה. גם לנו דחפה הרבנית חבילת שקיות לידים, ואמרה: "קדימה, חבר'ה! המצוה הזאת היא שלכם. לתוך כל שקית תכניסו מוצרים לפי ההוראות של חנה!" - היא הצביעה על אחת הנשים, והמשיכה בדרך לבדק את פעולותיהם של שאר המתנדבים

אלפים מנות היא הכינה לנזקקים, וזה עוד לא מספיק בעינייה!" הסתכלתי מסביב, ולחשתי ליעל: "משהו פה נראה לי מוזר. כל הסביבה הזאת לא נראית לי מתאימה לספורים על התקופה שלפני שמונה מאות שנה. הכל פה נראה דומה מאד לזמן שלנו..." יעל הסתכלה עלי, ואמרה, גם היא בלחשיה: "אתה יודע מה, יש משהו במה שאתה אומר. שמת לב שהבגדים שלנו לא השתנו בכלל? וגם השפה שהם דברו זו עברית רגילה. אולי היה להם רק קצת מבטא משנה, אבל השפה עצמה היא די מה שאנחנו מכירים. לא?"

"וגם הרמב"ם לא נראה דומה כל כך לתמונה שתלויה אצלנו בפתח. את בטוחה שהגענו בכלל אל הרמב"ם?"

"טוב... בכל זאת הגענו לפה מדפדוף בספר של הרמב"ם. והתמונה הזאת, הרי היא בטח ציור מהדמיון של איזה ציר. נראה לי שדוקא אנחנו נוכל עכשו לצייר ציור הרבה יותר מדויק של איד שנראה הרמב"ם..." גחכה יעל.

הרבנית קלטה לפתע ששנינו עוד עומדים שם ומתלחשים, ואז פנתה אלינו ואמרה: "הי, אתם שם השנים, בואו, בואו, חמודים. יש לי מצוה בשבילכם!"

היה לי קצת מוזר, שאשתו של הרמב"ם פונה אלינו ככה בפניה ישירה, והיא אפילו לא מכירה אותנו. אבל לא הספקתי לחשב הרבה, והיא המשיכה: "אני בדיוק הולכת עכשו להמשיך להכין את החבילות. הרי עוד ימים מעטים יגיע חג הפסח. צריך המון עזרה לארז ולהכין עוד הרבה חבילות. אתם יודעים כמה אנשים מסכנים

ולחלק להם הוראות.
לא היה לנו נעים לסרב אז התחלנו לעבד גם אנחנו. אחרי רגעים
אחדים התישבה הרבנית על ארְגוֹ לְיַדֵּנו, ועינה ברשימה שבִּידָה.
"אוי, מה יהיה?" - נאנחה הרבנית.
"מה קרה?" שאלה יעל, והניחה לרגע מִיְדֵיהָ אֶת השקית ההולכת
ומתמלאת.

"מה נעשה? מה נעשה?" - הרבנית דברה יותר לעצמה מאשר
אלינו, ונשמעה כמעט מתיפחת - "אני סופרת שוב את השמות
ברשימת הנצרכים. זה פשוט בלתי אפשרי! יש כאן בסביבות חמשת
אלפים ושבע מאות שמות! חמשת אלפים ושבע מאות! ואנחנו
ארְנוֹ רק אלפים! המצרכים שיש כאן יספיקו אולי לעוד חמש מאות
או שבע מאות מנות - לא יותר! מה יאכלו כל השאר? איך הם יכנסו
לחג? הם... הם סומכים עלי! אוי, רבוננו של עולם! היד שלך כל כך
מלאה, והיד שלי ריקה. הרי עליך נאמר: פותח את ידך ומשביע לכל
חי! אנא, אלקים, פתח את ידך, ותן לי את האפשרות לעזור לכל
האמללים האלה!"

ואז, בפתאומיות, התנערה הרבנית, נגבה את הדמעות מעיניה,
קפצה מהארְגוֹ שְׁעָלֶיהָ וְאָמְרה בתקיפות: "די! לא אכפת לי
כמה כסף יש. אני הולכת עכשו להזמין עוד שלשת אלפים חבילות
מצות! והשם הטוב יעזר!"

יעל ואני הסתכלנו זה בזה בתמהון, וראיתי על העינים של יעל
שגם היא חושבת בדיוק כמוני - שהחלטה הזאת של הרבנית היא
לא ההחלטה הנכונה!